

Mediakatsaus kokoaa työeläkealaa koskevan keskustelun päälinjat neljännesvuosittain Eläketurvakeskuksen viestintäosaston tuottaman lehdistökatsauksen pohjalta. Katsaus listaa työeläkealaa koskevia ajankohtaisia teemoja, joita on käsitelty mediasa, ja referoi teemoista käytyä keskustelua ja kannanottoja.

Työeläkealaa koskeva julkinen keskustelu: 4/2011 lokakuu-joulukuu

Eläkesijoitusten tuottotavoitteet, työeläkemaksun korotus ja työurien pidentäminen olivat syksyn työeläkealaa koskevan julkisen keskustelun keskeiset teemat. Keskusteluissa nousivat esiin myös kysymykset työeläkejärjestelmän oikeudenmukaisuudesta sekä kansalaisten luottamuksesta eläketurvaan. Joulukuussa Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos Etna ottivat osaa työurien pidentämisestä koskevaan keskusteluun: EK:n tähtäimessä olivat eläkeiän nosto ja työttömyysturvan leikkaukset, Etna kritisoi kestävyysvajeen hoitoa.

Eläkesijoitusten huono tuotto herätti keskustelua työeläkejärjestelmän kestävyydestä

Helsingin Sanomissa uutisoitiin lokakuussa, että Eläketurvakeskus (ETK) on alentamassa työeläkeyhtiöiden tuottotavoitetta, sillä suurimmat työeläkeyhtiöt (Varma ja Ilmarinen) ja suurin osa pienistä yhtiöistä ei ole saanut eläkerahastoilleen tavoittelemaansa tuottoa. Helsingin Sanomien mukaan tämä tarkoittaa käytännössä, että työeläkemaksua joudutaan nostamaan ja palkansaajien tulevia eläke-etuuksia huonontamaan. (Helsingin Sanomat 25.10.)

Johtaja **Hannu Uusitalo** Eläketurvakeskuksesta vastasi uutiseen Helsingin Sanomien yleisönosastolla. Uusitalo painotti, että ETK ei ole "asettamassa eikä ole koskaan asettanut tuottotavoitetta työeläkeyhtiöiden sijoituksille". ETK tekee laskelmia eläkemenojen, eläkemaksujen ja eläkkeiden tulevasta kehityksestä, mutta laskelmista ei seuraa eläkemaksujen nostamista tai eläke-etujen leikkausta. (Helsingin Sanomat 27.10.)

Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa jatkettiin vielä ETK:n laskelmien puimista. "Mitä pienempi on työeläkevarojen tuotto, sitä suurempi on paine, että eläkemaksut kasvavat ja että tulevat eläke-etuudet heikentyvät. Siksi ETK:n laskelma ja sen oletukset ovat paljon enemmän kuin vain sivistyneitä arvauksia. Niiden pohjalta tehdään kovaa eläkepolitiikkaa." (HS pääkirjoitus 26.10.)

Samalla viikolla Helsingin Sanomat uutisoi, että myös alennettu kolmen ja puolen prosentin tuottotavoite on työeläkeyhtiöille kova: tiistaihin 25.10. mennessä yksikään eläkeyhtiö ei ollut ylittänyt 3,5 prosentin tuottotavoitteeseen kuluneen 10 vuoden aikana. (Helsingin Sanomat 26.10.) Kauppalehti kirjoitti, että sijoitustuottojen laskun vuoksi työeläkemaksuihin kohdistuu entistä voimakkaampi nousupaine. (Kauppalehti 25.10.)

Varman toimitusjohtaja **Matti Vuorian** mukaan tilanne kuvaa, kuinka riippuvainen eläkejärjestelmä on sijoitusmaailmasta. Vuoria ei katsonut tehtäväkseen "suorittaa valintaa keinoista", mutta selvää on, että työuria pitäisi jatkaa, käytännössä eläkeikää nostamalla. (Helsingin Sanomat 26.10.) Työeläkevakuuttajat TELAn toimitusjohtaja **Suvi-Anne Siimes** katsoi, että eläkeikää ja eläkemaksuja on tulevaisuudessa nostettava huolimatta siitä, yltävätkö eläkeyhtiöiden sijoitukset tuottotavoitteisiin. Syynä tähän on väestön ikärakenne. (Taloussanomat 28.10.)

Ilmarisen toimitusjohtaja **Harri Sailas** esitti Ylen A-plus-ohjelmassa, että työeläkejärjestelmässä joustaa ensimmäisenä työeläkemaksu. Työeläkemaksujen taso taas riippuu siitä, miten sijoitukset tuottavat, ja siitä, kuinka paljon kansalaiset tekevät työtä. Sailaksen mukaan pitkällä tähtäimellä eläkejärjestelmä ei voi voida paremmin kuin ympäröivä talous, järjestelmää on aina sopeutettu kulloisenkin talouden tarpeisiin. (Yle A-Plus 2.11.)

Mediakatsaus kokoaa työeläkealaa koskevan keskustelun päälinjat neljännesvuosittain Eläketurvakeskuksen viestintäosaston tuottaman lehdistökatsauksen pohjalta. Katsaus listaa työeläkealaa koskevia ajankohtaisia teemoja, joita on käsitelty mediasa, ja referoi teemoista käytyä keskustelua ja kannanottoja.

Eläketurvakeskus julkaisi 10.11. uudet pitkän aikavälin laskelmat, joiden mukaan työeläkemaksua joudutaan korottamaan tulevien 20 vuoden aikana. ETK:n kehityspäällikkö **Ismo Riskun** mukaan uusissa laskelmissa talouskasvu oletettiin hieman hitaammaksi ja eläkeyhtiöiden sijoitusten tuotto hieman pienemmäksi kuin edellisessä, vuonna 2009 tehdyssä laskemassa. ETK:n toimitusjohtaja **Jukka Rantala** luonnehti sijoitustuottojen merkitystä rajalliseksi: ”kyllä tasapainotila on kuitenkin tulossa”. (Turun Sanomat 11.11. ja Helsingin Sanomat 11.11.)

Ylen A-studio uutisoi joulukuussa, että sosiaali- ja terveysministeriö aikoo esittää lakia, jolla eläkeyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia lasketaan pysyvästi. STM:n ylijohtaja **Outi Antilan** mukaan kyse ei kuitenkaan ole mistään ”pörssipelistä vaan annetaan mahdollisuus osakesijoituksiin tai muihinkin riskipitoisiin sijoituksiin silloin, kun se tehdään tuottavasti ja turvaavasti”. (YLE.fi 12.12.)

Ylen mukaan eläkeyhtiöt ovat tyytyväisiä STM:n suunnitelmiin. Varman sijoitusjohtaja **Risto Murto** kommentoi asiaa: ”Jos sijoitustuotot jäävät alhaisiksi, niin sitten joudutaan pohtimaan työssäoloaikoja, eläke-etuuksia ja maksuja.” (YLE.fi 13.12.)

Kansalaisten luottamus eläketurvaan koetuksella

Ilta-Sanomien pääkirjoituksessa esitettiin, että ”kalliita lisäeläkkeitä myyvällä finanssimaailmalla ei liene mitään sitä vastaan, että uskoa lakisääteiseen eläketurvaan horjutetaan”. (Ilta-Sanomat 3.11.)

Ilmarisen toimitusjohtaja **Harri Sailas** ilmaisi huolensa siitä, että julkinen keskustelu on saattanut turhaan lisätä kansalaisten huolta eläketurvasta. Sailaksen mukaan suomalaisten eläkkeet ovat turvassa, sillä järjestelmä on puskuroitu hyvin. Pitkä ja ehjä työura takaa nyt ja myös tulevaisuudessa työeläkkeen, jolla tulee toimeen. (Savon Sanomat 4.11.) Myös ETK:n toimitusjohtaja **Jukka Rantalan** mukaan on perusteltua luottaa siihen, että kohtuullisella työuralla saa kohtuullisen työeläkkeen. (Kainuun Sanomat 16.11.)

Talouselämä uutisoi, että Työeläkevakuuttajat TELAn teettämän tutkimuksen mukaan 72 prosenttia vastaajista epäilee eläketurvan riittävyyttä. Toimitusjohtaja **Suvi-Anne Siimeksen** mukaan etenkin nelikymppisten kriittisyys tuli esiin tutkimuksessa. ”Viesti on vakava ja se on tullut perille. On tärkeää, että ruuhkavuosiaan elävien aikuisten luottamusta eläkejärjestelmän kestävyyteen voidaan lisätä.” (Talouselämä 9.11.)

Myös Etelä-Suomen Sanomien pääkirjoituksessa (12.11.) nostettiin esiin kansalaisten hatara luottamus tuleviin eläkkeisiinsä. Pääkirjoituksessa syyksi nimettiin eläkerahastojen tuoton kutistuminen ja se, että eläkemaksuja todennäköisesti joudutaan nostamaan. Koska lakisääteisiä eläkkeitä ei voi leikata, vaihtoehtoiksi jää maksujen nosto ja myöhäisempi eläkkeelle jäänti. (Etelä-Suomen Sanomat 12.11.)

Hallitus ei ollut halukas eläkeiän alarajan nostoon

Keskustelu työurien pidentämisestä jatkui vilkkaana koko syksyn. Sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikko** nimesi työurien ensisijaiseksi ongelmaksi työkyvyttömyyseläkkeiden suuren määrän. Risikko myös nosti esiin vertailun, jonka mukaan Suomen lakisääteinen eläkeikä on matalampi kuin muissa Euroopan maissa ja Pohjoismaissa. Risikon mielestä eläkeiän nostamisesta pitäisi uskaltaa keskustella. (YLE.fi 2.11.)

Mediakatsaus kokoaa työeläkealaa koskevan keskustelun päälinjat neljännesvuosittain Eläketurvakeskuksen viestintäosaston tuottaman lehdistökatsauksen pohjalta. Katsaus listaa työeläkealaa koskevia ajankohtaisia teemoja, joita on käsitelty mediasa, ja referoi teemoista käytyä keskustelua ja kannanottoja.

Työministeri **Lauri Ihalainen** ja Sdp:n puheenjohtaja, valtiovarainministeri **Jutta Urpilainen** olivat sitä mieltä, että ongelma ratkeaa työelämää kehittämällä. Suomen Kuvalehden mukaan Ihalainen ei oikein edes halua keskustella alaikärajan korottamisesta, vaan puhuisi mieluummin ”pehmoisista keinoista”, kuten esimerkiksi ennakkoivasta työhyvinvoinnista ja uudelleen koulutautumiseen liittyvistä asioista. (Suomen Kuvalehti 42/2011) Aamulehti kirjoitti, että Ihalaisen tavoitteena on saada Suomeen Euroopan paras työelämä. (Aamulehti 4.11.) Urpilaisen mielestä tärkeintä on saada todellinen eläkkeellejämisikä myöhentymään, ja tähän tavoitteeseen voidaan pyrkiä työelämää parantamalla. (Helsingin Sanomat 26.10.)

Helsingin Sanomien toimittaja **Piia Elonen** pohti kolumnissaan Sdp:n päätöstä olla koskematta eläkeikään tämän hallituskauden aikana: ”Olisikin mielenkiintoista kuulla, kuinka suuriksi Urpilainen haluaa paisuttaa työeläkemaksut tai kuinka pieniksi leikata nykynuorten tulevat eläkkeet.” (Helsingin Sanomat 26.10.) Myös Uutispäivä Demarin uutispäällikkö **Tua Onnela** peräänkuulutti kolumnissaan eläkeiän alarajan nostoa: ”Mikä yhteiskunta voi pidemmän päälle toimia niin, että ihmiset viettävät jopa vuosikymmeniä vapaaherroina?” (Uutispäivä Demari 10.11.)

STTK:n puheenjohtaja **Mikko Mäenpää** sanoi Turun Sanomien haastattelussa, ettei tekisi muutoksia vanhuuseläkeiän alarajaan. Hänen mukaansa päätökseen vaikuttaa sekin, että toinen päähallituspuolue vastustaa nostoa. ”Työmarkkinajärjestöillä ei ole mitään syytä lähteä toimimaan hallituksen tahtoa vastaan.” (Turun Sanomat 8.12.)

Karjalaisen pääkirjoituksessa (9.12.) kummasteltiin Mäenpään kantaa: ”Tähän on siis tultu: kun eduskuntavaalikampanjassaan Sdp päätti ryhtyä vastustamaan eläköitymisiän nostamista sillä perusteella, että se ei sovi ammattiyhdistysliikkeelle, niin nyt puolestaan ay-liike vastustaa asiaa ollakseen lojaali Sdp:lle.” (Karjalainen 9.12.)

EK ehdotti työttömyysputken tukkimista

Joulukuussa uutisoitiin näyttävästi, että Elinkeinoelämän keskusliitto EK haluaa nostaa vanhuuseläkeiän alarajan 65 vuoteen ja ”tukkia viimeisetkin varhaiseläkereitit eli työttömyysputken ja osa-aikaeläkkeen”. (Helsingin Sanomat 12.12.)

EK:n lakiasianjohtaja **Lasse Laatusen** mukaan työkyvyttömyyskehityksen hillitseminen ja työelämän kehittäminen eivät enää riitä; kovemmat keinot ovat tarpeen. (Helsingin Sanomat 12.12.) Laatusen piti eläkeiän alarajan nostoa myös oikeudenmukaisuuskysymyksenä nuorempia ikäluokkia kohtaan ja muistutti, ettei olisi ”kenellekään häpeä tarkistaa aiempia mielipiteitään”. (Keskisuomalainen 11.11.)

SAK:n puheenjohtaja **Lauri Lyly** tyrmäsi Laatusen väitteen, etteikö ratkaisu voisi löytyä työelämän kehittämisestä. Lylyn mukaan ykkösasiana on muuttaa koko työelämää. Eläkeiän korottamista hän ei pidä oikeana lääkkeenä: ”Niin tylsältä kuin tämä kuulostaakin, meidän pääviestimme on se sama, että työuria pitää pidentää alusta, keskeltä ja lopusta.” Lyly ei myöskään hyväksy työttömyysputken lopettamista: ”Työttömyysputki on viimeinen turvaverkko. Me emme voi näitä 60-vuotiaita jättää ilman turvaa, se on meille mahdoton ajatus.” (YLE.fi 12.12. ja Talouselämä 39/11)

Akavan puheenjohtaja **Sture Fjäder** ei myöskään lämmennyt EK:n esitykselle: ”Mihinkään kaavamaiseen eläkeiän nostoon 65 asti emme suostu. On tutkittu ja todettu, että se ei edes nostaisi eläköitymisikää juuri lainkaan.” (Kansan Uutiset 12.12.) Työministeri **Lauri Ihalaisen** mielestä

Mediakatsaus kokoaa työeläkealaa koskevan keskustelun päälinjat neljännesvuosittain Eläketurvakeskuksen viestintäosaston tuottaman lehdistökatsauksen pohjalta. Katsaus listaa työeläkealaa koskevia ajankohtaisia teemoja, joita on käsitelty mediasa, ja referoi teemoista käytyä keskustelua ja kannanottoja.

varhaiseläkeputket pitäisi jättää rauhaan: ”tällaisena aikana, jolloin harva se viikko tulee isoja irtisanomisia, voisi kuvitella työttömyysturvaputken merkityksen tuolla ihmisten tasolla olevan aika tärkeän”. (HS.fi 14.12.) STTK:n edunvalvontayksikön johtaja **Markku Salomaa** epäili, että eläkeiän nosto johtaisi lähinnä lisääntyviin työkyvyttömyyseläkkeisiin. (STTK 8/2011)

Toimittaja **Anna-Stina Nykänen** ihmetteli Helsingin Sanomien Sunnuntai-sivuilla, miksi nimenomaan työntekijää syyllistetään siitä, jos hän ei ole valmis tekemään töitä vaikkapa 68-vuotiaaksi, mutta ”yritykset tarjoavat samaan aikaan alle kuusikymppisille eläkepaketteja”. Perheyrittäjien liiton toimitusjohtaja ja ex-pääministeri **Matti Vanhasen** mukaan keskeisenä syynä ristiriitaiseen tilanteeseen on työttömyysputkijärjestelmä, jonka tarkoituksena oli auttaa työttömäksi joutuvia ikääntyneitä ihmisiä. Osa yrityksistä kuitenkin käyttää järjestelmää omiin etuihinsa: ”Eläkeputki on helppo tapa saneerata väkeä, houkutus kasvaa.” Johtaja **Jukka Ahtela** EK:sta pitää työttömyysputkea liian helppona ratkaisuna yrityksille: ”Tällaisista välineistä olisi päästävä eroon.” (Helsingin Sanomat 13.11.)

Korkman esitti työurien pidentämistä lääkkeeksi kestävyysvajeen hoitoon

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos Etna julkaisi joulun alla tutkimuksen, jonka mukaan ”julkista taloutta pitäisi hoitaa nykyistä kaukokatseisemmin tulevaan väestökehitykseen liittyvästä epävarmuudesta huolimatta tai muuten riski valtion velan noususta kestävämmäksi nousee merkittävästi”. Etnan toimitusjohtaja **Sixten Korkman** kritisoi tutkimuksen julkistamistilaisuudessa, että kestävyysvaje ei ole saanut riittävästi huomiota talouspoliittisessa keskustelussa. Kestävyysvajeen hoitoon Etna tarjosi palvelutuotannon tehostamista ja työurien pidentämistä. **Korkmanin** mielestä eläkeikärajoiden nostamisesta olisi se hyöty, että ”virallisesta ikärajaista tulee usein hyväksytty sosiaalinen normi, jonka mukaan ihmiset toimivat”. (Taloussanomat 21.12. ja Helsingin Sanomat 22.12.)

STTK:n puheenjohtaja **Mikko Mäenpää** torjui Korkmanin kritiikin ja painotti, että eläkepolitiikka ei ole julkisen talouden korjauskeino. ”Työurien pidentämisessä työelämän keinot ovat etusijalla ja eläkepolitiikka voi antaa tälle tavoitteelle taustatukea.” (YLE.fi 22.12. ja Kansan Uutiset 22.12.)

Eläkkeet ovat suurentuneet

Eläketurvakeskus julkaisi marraskuussa tutkimuksen, jonka mukaan eläkkeet olivat suurentuneet kymmenessä vuodessa noin viidenneksen. Eläkkeiden kasvu johtui ennen kaikkea siitä, että uudet eläkkeet olivat aiempaa parempia, sillä ne perustuivat pidempiin työuriin ja parempiin palkkoihin. (Helsingin Sanomat 16.11.)

Eläkkeensaajien keskusliitto piti tietoa eläkeläisten toimeentulon kehityksestä harhaanjohtavana. Keskusliiton mukaan vanhuuseläkkeiden tason nousu on vain osatotuus ja ”yksittäisten eläkeläisten osalta kasvu on selvästi vähäisempää”. (Talouselämä 22.11.)